

บทที่ 5

อภิปรายผลการศึกษา

อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ เรื่อง ความต้องการการฟื้นฟูสมรรถภาพของคนพิการทางการเคลื่อนไหวและร่างกาย ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นคนพิการทางการเคลื่อนไหวและร่างกาย จำนวน 91 คน สามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. ลักษณะส่วนบุคคลของคนพิการทางการเคลื่อนไหวและร่างกาย

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 54.9) มีอายุเฉลี่ย 61.16 ปี และเป็นวัยสูงอายุ โดยมีระยะเวลาความพิการเฉลี่ย 10.8 ปี ซึ่งเป็นระยะเวลาความพิการที่นานและเป็นระยะเรื้อรังของการฟื้นฟูสมรรถภาพ โดยลักษณะความพิการที่พบมากที่สุดในการศึกษานี้ คือ มีความผิดปกติที่ขาและเท้า 1 และ 2 ข้าง ได้แก่ ขาขาด ขาผิดรูป และขาอ่อนแรง จำนวน 25 คน (ร้อยละ 27.5) โดยในการศึกษานี้ พบว่า รายได้เฉลี่ยของครอบครัวกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 2,001 - 4,000 บาท ถือว่าเป็นรายได้ที่ค่อนข้างต่ำ และมีที่มาของรายได้จากเบี้ยยังชีพถึง 22 คน สอดคล้องกับการศึกษาของสุวิทย์ เพ็ญจันทร์ วัชราร วราพร และไพจิตร (2540) เรื่อง ระบบบริการทางการแพทย์เพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ดำเนินการศึกษาโดยการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับระบอบาติวิทยาของความพิการ ระบบบริหารจัดการ และสำรวจชุมชน สอบถามปัญหาและความต้องการคนพิการประเภทต่างๆ ทั้งหมด 40 คน ในเขตจังหวัดเชียงใหม่และนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า บริการทางการแพทย์และการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นแบบตั้งรับในโรงพยาบาล และเน้นการสงเคราะห์มากกว่าการกระตุ้นคนพิการให้ใช้ศักยภาพของตนเองในการประกอบกิจกรรม นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่า สถานภาพสมรสของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คือ แต่งงานมีคู่สมรสจำนวน 45 คน แต่มีเพียง 34 คน ที่มีคู่สมรสเป็นผู้ดูแล ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าในนอกจากคู่สมรสแล้ว การดูแลคนพิการอาจมีญาติคนอื่นๆ มาช่วยดูแลด้วย นอกจากนี้ พบว่า คนพิการหลายคนมีความพิการมาหลายปี จึงสามารถปรับตัวอยู่ตามลำพังได้ ซึ่งไม่ต้องให้คู่สมรสมาคอยดูแล

2. ความต้องการการฟื้นฟูสมรรถภาพของคนพิการทางการเคลื่อนไหวและร่างกาย

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการการฟื้นฟูสมรรถภาพในทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการแพทย์ ด้านสังคม ด้านอาชีพ ด้านการปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย และด้านการศึกษา ซึ่งมีความมากน้อยของความต้องการต่อบริการเหล่านี้แตกต่างกันบ้าง สอดคล้องกับการศึกษาของ คาราร์ตันทิพย์วงศ์ (2551) เรื่อง สวัสดิการและบริการที่ผู้พิการในอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้รับจากภาครัฐ ความต้องการของผู้พิการในการได้รับสวัสดิการความช่วยเหลือจากภาครัฐ ปัญหาและอุปสรรคในการได้รับสวัสดิการช่วยเหลือ พบว่า ผู้พิการส่วนใหญ่ได้รับสวัสดิการช่วยเหลือด้านการแพทย์ ด้านอาชีพ และด้านสังคม ซึ่งแม้ว่าจะได้รับสวัสดิการจากภาครัฐ แต่ก็ยังไม่เพียงพอและยังมีความต้องการสวัสดิการและบริการเหล่านี้อยู่ ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้ พบว่าความต้องการของกลุ่มตัวอย่างที่มากที่สุดอยู่ในด้านการปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย ในเรื่องของการมีงบประมาณจากรัฐบาลเพื่อช่วยในการปรับปรุงสภาพบ้านแก่คนพิการในกรณีที่จำเป็นถึง ร้อยละ 95.6 (ตารางที่ 6) ซึ่งปัจจุบันพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ พ.ศ. 2550 (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อ้างใน พิศักดิ์ ทศพร นที, 2556) กำหนดให้คนพิการมีสิทธิที่จะได้รับเงินอุดหนุนการปรับสภาพบ้านและสิ่งแวดลอม เพื่อจัดอุปสรรคหรือจัดให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตในที่อยู่อาศัยนั้นได้โดยสะดวกเหมาะสมกับคนพิการจากรัฐบาล โดยอัตราการปรับสภาพแวดล้อมให้เป็นไปตามความจำเป็นและเหมาะสม หรือตามที่ราชการประกาศกำหนด นอกจากนี้ผลการสำรวจยังพบว่า มีประชากรที่พิการในประเทศเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่มีงานทำ และได้รับความช่วยเหลือหรือสวัสดิการจากรัฐบาล (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2550) ความต้องการด้านนี้ถือเป็นความต้องการพื้นฐานลำดับที่ 2 ตามแนวคิดทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ของอับราฮัม มาสโลว์ (อ้างใน Larsen&Buss, 2002) คือ ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (safety needs) เช่น มีทรัพย์สิน และความมั่นคงทางกายและจิตใจ เป็นต้น และสอดคล้องกับความต้องการของบุคคลในระยะฟื้นฟูสภาพ โดยเฮย์และแอนเดอร์สัน (อ้างในพรณี ชัยพฤกษ์, 2544) ที่กล่าวว่า บุคคลเหล่านี้จะมีความต้องการที่จะอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวก เพื่อชดเชยความไร้สมรรถภาพ ให้สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ และสามารถช่วยเหลือตนเองได้ในระดับหนึ่ง

ความต้องการรองลงมา คือ ความต้องการด้านสังคม ในเรื่องการเข้าถึงบริการข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับคนพิการจากรัฐ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิที่คนพิการพึงได้รับ สิทธิในการได้รับการรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสมรรถภาพในทุกสถานพยาบาลของรัฐ เป็นต้น (ร้อยละ 93.4) นอกจากนี้ ความต้องการด้านสังคมเรื่องอื่นๆ ที่พบว่าคนพิการก็มีความต้องการมากรองลงมา ได้แก่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมในชุมชน เช่น งานประเพณี งานเทศกาล เป็นต้น การได้รับโอกาสในการแสดงความคิดเห็นในโครงการหรือกิจกรรมที่รัฐหรือชุมชนจัดขึ้น เช่น การอำนวยความสะดวกในการไปเลือกตั้ง

การออกความเห็นเมื่อมีการทำประชามหมู่บ้าน เป็นต้น (ร้อยละ 92.3) และการได้รับการยอมรับจากสังคม เช่น ครอบครัว ญาติ และเพื่อนบ้าน เป็นต้น (ร้อยละ 91.2) ซึ่งความต้องการด้านสังคมก็ยังคงเป็นความต้องการพื้นฐานลำดับที่ 3 ตามแนวทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ของอับราฮัม มาสโลว์ (อ้างใน Larsen&Buss, 2002) และเป็นความต้องการที่จะสามารถช่วยเหลือตนเองและเข้าสังคมได้อย่างปกติสุข ความต้องการกำลังใจและความเข้าใจจากบุคคลรอบข้าง และเป็นความต้องการได้รับการยอมรับจากกลุ่มหรือสังคมในเรื่องความเจ็บป่วยหรือความพิการ ตามความต้องการของบุคคลในระยะฟื้นฟูสภาพของเฮย์และแอนเดอร์สัน (อ้างในพรณี ชัยพฤกษ์, 2544)

ในด้านความต้องการด้านการแพทย์ พบว่า คนพิการต้องการการฟื้นฟูสมรรถภาพมากที่สุดในเรื่องการฟื้นฟูสมรรถภาพ โดยครอบครัวและชุมชน เช่น ให้ญาติได้รับการอบรมความรู้ด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพและนำมาปฏิบัติกับคนพิการที่บ้าน หรือให้อสม. ช่วยทำการฟื้นฟูสมรรถภาพ เป็นต้น และการเยี่ยมบ้านโดยบุคลากรสาธารณสุข เช่น แพทย์ พยาบาล นักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัด เป็นต้น (ร้อยละ 92.3) ซึ่งในผู้ป่วยที่มีภาวะเจ็บป่วยเรื้อรังที่มีความบกพร่องหรือมีภาวะที่เบี่ยงเบนไปจากปกติ ซึ่งรวมไปถึงการมีความพิการหลงเหลืออยู่ จะเกิดความต้องการการดูแลตนเองเพิ่มขึ้นในแต่ละด้าน รวมถึงความต้องการการแสวงหาความช่วยเหลือตามความเหมาะสมจากบุคคลที่เชื่อถือได้ และยอมรับการพึ่งพามุสลิมคนอื่นเมื่อจำเป็น รวมถึงการรักษาสัมพันธภาพ และการติดต่อสื่อสารที่ดีกับบุคลากรทางสาธารณสุข ครอบครัว และญาติมิตร เพื่อพัฒนาการดูแลตนเอง (สมจิตร หนูเจริญกุล, 2536) รวมถึงความต้องการด้านการแพทย์นี้เป็นความต้องการหนึ่งของบุคคลในระยะฟื้นฟูสภาพ ซึ่งเฮย์และแอนเดอร์สัน (อ้างในพรณี ชัยพฤกษ์, 2544) ระบุไว้ว่า บุคคลจะมีความต้องการเกี่ยวกับความรู้เรื่องอาการของโรค และการรักษาที่ได้รับ เพื่อให้สามารถทราบอาการที่เปลี่ยนแปลงของโรค และมาพบแพทย์ได้ทัน เมื่อมีอาการผิดปกติหรือเปลี่ยนแปลงไปในทางที่แย่ง และต้องการที่จะเรียนรู้ถึงการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน เพื่อให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้

ส่วนความต้องการการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ คนพิการมีความต้องการน้อยกว่า 3 ด้านแรก ที่กล่าวไปแล้ว โดยความต้องการมากที่สุดเพียงร้อยละ 65.9 คือ เรื่องการได้รับคำแนะนำหรือคำปรึกษาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพที่เหมาะสมจากบุคลากรภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น การจัดหางานอาชีพ และอาชีพที่เหมาะสมกับความพิการ เป็นต้น ซึ่งอาจเป็นผลมาจากอายุเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในวัยสูงอายุเป็นส่วนใหญ่ ที่มักหยุดทำงานและอยู่แต่ที่บ้าน ตามวัฒนธรรมไทยที่ให้ลูกหลานคอยดูแลจึงไม่มีความต้องการในเรื่องอาชีพเท่าที่ควร รวมถึงความต้องการการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านการศึกษา ซึ่งเป็นความต้องการน้อยที่สุดหรือความต้องการที่คนพิการส่วนใหญ่ไม่ต้องการ แม้ว่าผลการศึกษาของอนุชา นิลประพันธ์ (2548) จะแสดงให้เห็นถึงผลกระทบอีกประการหนึ่งได้แก่ ผลกระทบด้านการศึกษาของคนพิการ กล่าวคือปัจจุบันคนพิการส่วนใหญ่จะไม่ได้รับการศึกษาเลย อันเนื่องมาจาก

ความยากจนและความไม่พร้อมของหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่ายในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ แต่สำหรับการศึกษาคั้งนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในวัยสูงอายุจึงทำให้เขาเหล่านี้จำนวนมากไม่ต้องการการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านการศึกษา

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาคั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาความต้องการการฟื้นฟูสมรรถภาพของคนพิการทางการเคลื่อนไหวและร่างกาย ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ในกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นคนพิการทางการเคลื่อนไหวและร่างกาย จำนวน 91 คน ผลการศึกษา พบว่า คนพิการส่วนใหญ่มีความต้องการการฟื้นฟูสมรรถภาพทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการแพทย์ ด้านอาชีพ ด้านสังคม ด้านการปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย และด้านการศึกษา โดยมีความต้องการมากที่สุดในเรื่องการมีงบประมาณจากรัฐบาลเพื่อช่วยในการปรับปรุงสภาพบ้านแก่คนพิการในกรณีที่เป็น รongลงมาคือ ความต้องการด้านสังคม ในเรื่องการเข้าถึงบริการข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับคนพิการจากภาครัฐ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมในชุมชน การได้รับ โอกาสในการแสดงความคิดเห็นใน โครงการหรือกิจกรรมที่รัฐหรือชุมชนจัดขึ้น และการได้รับการยอมรับจากสังคม เช่น ครอบครัว ญาติ และเพื่อนบ้าน ซึ่งโดยภาพรวมแล้วคนพิการมีความต้องการการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านสังคมในหลายเรื่องมากกว่าด้านอื่นๆ ในขณะที่ความต้องการด้านการแพทย์ คนพิการมีความต้องการให้มีการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยครอบครัวและชุมชน และมีการเยี่ยมบ้านโดยบุคลากรสาธารณสุข ส่วนความต้องการการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ คนพิการส่วนใหญ่มีความต้องการในเรื่องการได้รับคำแนะนำหรือคำปรึกษาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพที่เหมาะสมจากบุคลากรภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และความต้องการการฟื้นฟูสมรรถภาพที่น้อยที่สุดซึ่งคนพิการมีความต้องการไม่ถึงร้อยละ 50 ในทุกเรื่อง คือความต้องการด้านการศึกษา นอกจากนี้การที่คนพิการต้องพึ่งพาญาติหรือเพื่อนบ้านในการเดินทางเป็นส่วนใหญ่ ระบบการบริการฟื้นฟูสมรรถภาพที่คนพิการต้องการจึงเป็นระบบบริการเชิงรุก โดยให้บุคลากรสาธารณสุขออกเยี่ยมบ้านและให้บริการที่บ้านหรือในชุมชน เนื่องมาจากความลำบากและไม่สะดวกในการเดินทางมารับบริการด้วยตนเอง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

จากการศึกษาคั้งนี้ทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการการฟื้นฟูสมรรถภาพของคนพิการทางการเคลื่อนไหวและร่างกาย ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้จะสามารถนำไปพัฒนาระบบการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพในพื้นที่ ทั้งในส่วนจากรูปแบบและขั้นตอนการดำเนินงาน เพื่อให้การบริการมีคุณภาพและตอบสนองความต้องการของคนพิการได้มากที่สุด โดยจากผลการศึกษาครั้งนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพ

คนพิการในพื้นที่ตำบลแม่แฝกได้ ประกอบกับตั้งแต่ปีงบประมาณ 2557 เป็นต้นไป คณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ, 2557) ได้กำหนดหลักเกณฑ์เพื่อสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินงานและบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ โดยกำหนดให้ใช้จ่ายเป็นเงินไม่น้อยกว่าร้อยละ 15 ของเงินรายรับของกองทุนหลักประกันสุขภาพในปีงบประมาณนั้น เพื่อดำเนินกิจกรรมหรือโครงการเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ซึ่งจะทำการดำเนินงานเพื่อตอบสนองความต้องการของคนพิการเป็นไปอย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาระบบการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทางการเคลื่อนไหวและร่างกาย โดยนำเอาความต้องการการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการที่มากที่สุด คือ การปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย ในเรื่องของการมีงบประมาณจากรัฐบาลเพื่อช่วยในการปรับปรุงสภาพบ้านแก่คนพิการในกรณีที่เป็น มาพิจารณาเป็นลำดับแรก ซึ่งระบบการให้บริการที่ผ่านมาก็ยังพบว่า ความต้องการของคนพิการในด้านยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของคนพิการได้เช่นกัน เนื่องจากจากปัญหาและอุปสรรคในเรื่องของการประสานงานของนักวิชาชีพกับหน่วยงานส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ที่เป็นผู้รับผิดชอบงบประมาณในส่วนนี้ ทำให้เมื่อคนพิการเกิดความจำเป็นในเรื่องการปรับสภาพบ้านจึงเกิดความล่าช้าในการนำงบประมาณมาใช้ การพัฒนาระบบการให้บริการจึงควรเริ่มจากการวางแผนประสานงานระหว่างหน่วยงานสาธารณสุขและหน่วยงานส่วนท้องถิ่นให้มีขั้นตอนที่ชัดเจนในการนำงบประมาณมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการตอบสนองความต้องการด้านนี้ให้มากที่สุด

2. การพัฒนาระบบการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทางการเคลื่อนไหวและร่างกาย โดยนำความต้องการด้านสังคม ซึ่งเป็นความต้องการรองลงมาของคนพิการมาพิจารณา โดยที่ผ่านมามีการดำเนินโครงการและกิจกรรม เพื่อดึงคนพิการออกจากบ้านมารวมกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกันที่ศาลาเอนกประสงค์ของแต่ละหมู่บ้าน แต่ก็ยังไม่สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ของโครงการได้เท่าที่ควร ดังนั้น จึงควรมีการทบทวนปัญหาและอุปสรรคของโครงการดังกล่าว เพื่อนำไปแก้ไขและปรับปรุงการจัดโครงการหรือกิจกรรมให้มีความต่อเนื่อง และบรรลุวัตถุประสงค์ได้ในที่สุด

3. การพัฒนาระบบการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทางการเคลื่อนไหวและร่างกาย ในด้านการแพทย์ ซึ่งเป็นความต้องการลำดับที่ 3 โดยเฉพาะในเรื่องของการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยครอบครัวและชุมชน และการเยี่ยมบ้านจากบุคลากรสาธารณสุข ซึ่งก็ควรมีการประเมินปัญหาและอุปสรรคของการให้บริการที่ผ่านมา และวางแผนการให้บริการต่อไปให้มีคุณภาพมากขึ้น เช่น การอบรมให้ความรู้เรื่องการฟื้นฟูสมรรถภาพแก่ อสม. จากเดิมที่เคยให้การอบรมเพียง 2 วัน อาจควรเพิ่มระยะเวลาการอบรมมากขึ้น และประเมินการดูแลคนพิการของ อสม. เป็นระยะ และการอบรมให้ความรู้เรื่องการฟื้นฟูสมรรถภาพแก่ญาติ ซึ่งในพื้นที่ตำบลแม่แฝกยังไม่เคยมีการอบรมมาก่อน เป็นต้น

4. การพัฒนาระบบการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทางการเคลื่อนไหวและร่างกาย ในด้านอาชีพและการศึกษา แม้ว่ากลุ่มตัวอย่างจะมีความต้องการน้อยก็ตาม แต่ก็ควรนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาระบบการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพ โดยอาจเริ่มจากการประสานงานเจ้าหน้าที่ของรัฐมาให้ความรู้และแนวทางในด้านอาชีพและการศึกษาแก่บุคลากรสาธารณสุขก่อน เพื่อให้บุคลากรสาธารณสุขเองมีความรู้และแนวทางในการให้คำปรึกษาและแนะนำคนพิการในพื้นที่ต่อไป

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ เป็นคนพิการทางการเคลื่อนไหวและร่างกาย หรือเป็นคนพิการประเภทที่ 3 ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นคนพิการแล้วเท่านั้น ผลการศึกษาจึงไม่สามารถนำไปใช้กับคนพิการประเภทอื่นๆ ได้ รวมถึงเป็นการศึกษาเฉพาะพื้นที่ตำบลแม่แฝกที่มีบริบททางสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม การดำเนินชีวิต และความเป็นอยู่ที่อาจแตกต่างจากพื้นที่อื่น ดังนั้นจึงควรมีการขยายกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาให้ใหญ่ขึ้น ทั้งจำนวนกลุ่มตัวอย่างประเภทคนพิการ และพื้นที่ที่ใช้ศึกษา

2. ควรมีการศึกษาปัญหาของการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพที่ผ่านมา ในพื้นที่ตำบลแม่แฝก ทั้งในด้านรูปแบบการให้บริการ และความพึงพอใจของคนพิการในการให้บริการ เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปพัฒนาระบบการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพควบคู่ไปกับผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้